

Inici

Presentació

Instruccions autors

Call for papers

Indexada a

Arxiu

Cerca (<http://temaria.net/simple.php?origen=1575-5886&idioma=ca>)

Sense notícies de corrupció: la informació periodística sobre corrupció en els webs municipals

[Versión castellana]

① JUAN LUIS MANFREDI-SÁNCHEZ
Professor de la Facultat de Periodisme
Universidad de Castilla-La Mancha

juan.manfredi@uclm.es

① JOSÉ MARÍA HERRANZ DE LA CASA
Professor de la Facultat de Periodisme
Universidad de Castilla-La Mancha

JoseMaria.Herranz@uclm.es

① MARTA CORCOY RIUS
Professora del Departament de Periodisme i de
Ciències de la Comunicació

Universitat Autònoma de Barcelona

Marta.corcoy@uab.cat

JUAN IGNACIO CANTERO DE JULIÁN

Doctorand

Universidad de Castilla-La Mancha

JuanIgnacio.Cantero@uclm.es

Opciones

PDF

<meta />

[Metadades](#)

Resum

Objectiu: el text investiga la informació publicada en els webs municipals en relació amb els casos propis de corrupció. L'objectiu consisteix a valorar com es fa la cobertura periodística amb mitjans propis, i validar la funció de font sanejada i documental dels ajuntaments.

Metodologia: el treball és resultat de l'agregat de dos projectes nacionals de recerca. S'han analitzat els 8.122 municipis espanyols en diverses ocasions entre 2011 i 2017. Les dades provisionals i en constant actualització es publiquen en un mapa interactiu al web. Després de la publicació quantitativa d'un repertori de 52 indicadors de transparència, hem seleccionat 7 casos per avaluar-ne de forma qualitativa la secció de notícies quant al canvi en l'alcaldia per motius delictius.

Resultats: no hi ha un criteri professional ni projecte periodístic en la redacció de les notícies que es difonen als webs dels ajuntaments. Dos dels casos no hi tenen cap notícia relacionada "perquè no és la seva tasca". Altres casos ofereixen fets aïllats, no documentats o no explicats. No hi ha lloc per als grups polítics. No s'observa cap tècnica periodística de construcció de relats ni sentit de font bàsica o documental. Es confirma la hipòtesi: el periodisme municipal no té criteri professional per la ingerència política en la difusió de continguts.

Resumen

Objetivo: el texto investiga la información publicada en las webs municipales en relación con los casos propios de corrupción. El objetivo consiste en valorar cómo se realiza la cobertura periodística con medios propios, y validar la función de fuente saneada y documental de los ayuntamientos.

Metodología: el texto investiga la información publicada en las webs municipales en relación con los casos propios de corrupción. El objetivo consiste en valorar cómo se realiza la cobertura periodística con medios propios, y validar la función de fuente saneada y documental de los ayuntamientos.

Resultados: no existe un criterio profesional ni proyecto periodístico en la redacción de las noticias que se difunden en las webs de los ayuntamientos. Dos de los casos no tienen ninguna noticia relacionada "porque no es su tarea". Otros casos ofrecen hechos aislados, no documentados o no explicados. No hay sitio para los grupos políticos. No se observa técnica periodística de construcción de relatos ni sentido de fuente básica o documental. Se confirma la hipótesis: el periodismo municipal carece de criterio profesional por la injerencia política en la difusión de contenidos.

Abstract

Objective: This article examines the information published by municipal government websites on the subject of government corruption. Its objectives are to evaluate how cases of government corruption are reported by media which are themselves government-run and to test and validate the role played by city councils as providers of reliable documentary sources.

Methodology: The study is the result of the combined findings of two national research projects which have analyzed the city council websites of Spain's 8,122 municipalities on several occasions between 2011 and 2017. The provisional data, which are constantly updated, are interactively mapped online. Following the publication of a repertory of 52 indicators to measure transparency, we qualitatively evaluated the information in the news sections of seven city council websites where these websites reported on changes in council personnel prompted by cases of corruption.

Results: News reporting by city council websites lacks professional criteria and an overall journalistic mission. Two of the seven sites do not consider that reporting on cases of government corruption falls within their remit. Other sites publish isolated facts on such cases without indicating their sources or providing supporting detail. None of the sites offer the non-governing political parties an opportunity to voice their opinion. There is no evidence of journalistic technique informing the different stages of report writing and no acknowledgement of the importance of basic documentary sources. The study confirms our hypothesis that municipal journalism lacks professional criteria and that its dissemination of news content is undermined by political interference.

Paraules clau: Mitjans de comunicació, Ètica de la comunicació, Llocs web

Keywords: Mass media, Communication ethics, Web sites

Rebut: 21/06/2017. Acceptat: 26/09/2017.

1 La recerca

Les dades d'aquesta investigació són el resultat agregat de dos projectes de recerca finançats en convocatòria competitiva sota la denominació de *mapa Infoparticipa* (CSO2013-46997-R y CSO2012-34687). L'objectiu general ha consistit a investigar els recursos, els trets i les pràctiques de comunicació institucional i l'exercici periodístic que duen a terme els municipis. Entre els objectius particulars es troba l'estudi dels continguts periodístics i les notes de premsa disponibles en els canals digitals.

La hipòtesi es llegeix així: no hi ha un criteri professional en la redacció de les notícies que es difonen al web, sinó continguts propis del subsidi informatiu (Xifra, 2011), la publicació automàtica sense anàlisi qualitativa (Cabezuelo-Lorenzo; Rey-García; Tapia-Frade, 2016) o la ruptura de la continuïtat o el fil lògic d'un esdeveniment. La hipòtesi es concreta en dues proposicions: quan es dona un cas de corrupció, en primer lloc, la informació municipal se centra en allò anecdòtic i puntual, sense seguiment o continuïtat, i, en segon, s'interpreta la funció de documentació sense estàndards, d'acord amb criteris arbitraris: "no és obligació de l'ajuntament publicar notícies", "mirem endavant" i altres argumentacions desinformatives.

El mapa monitoritza tots els municipis espanyols en onades successives. S'utilitza un repertori de 41 indicadors, posteriorment ampliat a 52, per ajustar-lo a l'actualització de la legislació sobre transparència. El grup de recerca ha publicat la guia d'avaluació de cada indicador i ha contactat amb els ajuntaments quan es donen conflictes d'interpretació. La recollida d'informació és la tasca d'un membre de l'equip de treball o investigació. Un segon avaluador comprova la validesa de les dades en el web municipal propi abans de validar-les. La nota metodològica completa i les guies de treball estan disponibles en el [web del grup de recerca \(http://mapainfoparticipa.com/index/home/\)](http://mapainfoparticipa.com/index/home/).

El mapa està disponible en el web i s'actualitza en cada onada de recollida de dades en el període 2011-2017 per als 8.122 municipis de la geografia espanyola, almenys dues vegades d'acord amb el calendari electoral i l'entrada en vigor de la Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern. La mostra d'aquest article és menor, ja que es persegueix una anàlisi qualitativa d'una mala pràctica.

L'anàlisi de contingut s'empra per confirmar la hipòtesi esmentada més amunt amb una mostra que detalla el municipi, l'alcalde processat i l'actual i l'any del canvi. L'estudi inclou les categories següents: quin canvi es produeix en l'alcaldia i per què, una breu cronologia, el seguiment informatiu i documental en el web municipal i una valoració sobre el tractament que se'n fa. L'anàlisi qualitativa no ha emprat cap programari específic. El criteri de selecció dels casos està basat en la trajectòria investigadora dels autors d'aquest treball, que han observat com determinats casos han tingut repercussió a la premsa.

2 El criteri periodístic en la publicació de notícies en els webs municipals

La professionalització del criteri periodístic en la informació municipal s'emmarca en els processos de modernització i transformació del sector públic. El tractament de la informació que genera la mateixa institució és un dels indicadors de referència de la bona governança i de la qualitat institucional. Sota aquesta premissa, el periodisme no sembla incloure's en el catàleg de pràctiques informatives recents i, menys encara, quan es tracta d'informar sobre els casos de corrupció al municipi. Com s'informa i amb quins criteris s'elabora un pla editorial per a la publicació en el web permet conèixer quin tractament periodístic es dona a la informació abstracta de caràcter municipal. En la mesura que l'ajuntament informa sobre si mateix amb transparència, veracitat i rigor, aquesta política contribuirà a la recuperació de la confiança en les institucions.

La literatura acadèmica reconeix alguns indicadors en la definició de la qualitat periodística de la informació. Els estudis són extensos, però ens centrarem en tres autors clàssics. Per a McQuail (1992), la qualitat és resultat de l'interès públic de la notícia, l'objectiu social que persegueix i la promoció del bé comú. Per a Picard (2000), el periodisme de qualitat és el que contribueix a la consecució dels objectius socials, polítics i culturals de les societats democràtiques. Finalment, Sánchez-Tabernero (2000) enumera deu característiques de la qualitat periodística que ens serveixen de guia per assenyalar el criteri professional. Destaca per al nostre estudi l'exclusivitat o singularitat; l'adaptació del contingut a les necessitats; la precisió, veracitat i coherència; la proximitat; la comprensibilitat, o la presentació atractiva.

Les diferents definicions de *qualitat* incideixen en la professionalització, l'autonomia i la defensa del criteri periodístic. Manfredi, Corcoy i Herranz (2017, p. 415) defineixen el criteri com "la disposición de información real y tangible sobre el comportamiento del gobierno municipal, el grado de cumplimiento de los presupuestos, la gestión de los recursos colectivos, la dotación de un plan de gobierno, entre otros ítems. En clave municipal, se resta protagonismo al alcalde y se recupera el papel de la oposición y la sociedad civil. Por último, se observa la necesidad de repensar la narrativa periodística en el sentido de articular los mensajes, dar profundidad y contextos a las noticias y explicar el trasfondo de la actualidad municipal". Els autors analitzen l'absència de producció periodística i identifiquen la manca de context per a les notícies municipals com el problema principal. No s'explica per quin motiu es participa en un judici, s'emet un comunicat oficial inconnex o s'informa sobre els treballs d'una comissió de recerca.

3 Sense notícies de corrupció

Ens proposem detallar la cobertura de corrupció pròpia en els webs de set municipis en el període 2011–2017. Se seleccionen set casos diferents entre si, bé sigui per la mida, el partit polític o el comportament. S'ha evitat seleccionar només els casos amb més impacte mediàtic.

En l'epígraf corresponent, s'explica el cas concret i s'esmenta la persona o persones implicades, així com els resultats de recerca de la informació en el propi web. Hem llegit totes les notícies publicades en el web en el període objecte d'investigació fins que l'alcalde renuncia al seu càrrec, es convoca un ple extraordinari i s'elegeix nou alcalde o alcaldessa. Així mateix, hem continuat amb el nou alcalde per comprovar com s'informa del seguiment judicial. Entenem la presumpció d'innocència.

El treball se centra en la informació emesa en el web com a notícia o comunicat de premsa. Per la seva naturalesa, les notes de premsa en el web s'adrecen a totes les audiències, construeixen el repositori municipal, són continguts indexables en els grans cercadors i són font habitual a la premsa local. S'exclouen altres instruments del pla de comunicació, com les xarxes socials o les fotografies, el valor periodístic de les quals s'ha demostrat poc rellevant (Manfredi; Corcoy; Herranz, 2017).¹

Municipi	Habitants (INE (http://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/categoria.htm?c=Estadistica_P&cid=1254734710990) , 2016)	Alcalde processat i partit polític	Any	Alcalde actual i partit polític	Comunitat autònoma	Província
La Muela	5.090	María Victoria Pinilla – PAR	2009	Adrián Tello Gimeno – CHA	Aragó	Saragossa
Colmenar Viejo	48.020	Miguel Ángel Santamaría Novoa – PP	2005	Jorge García Díaz – PP	Madrid	Madrid
Valdemoro	72.988	José Carlos Boza Lechuga (2011–2014) – PP	2014	Guillermo Gross del Río – Cs	Madrid	Madrid
Santa Coloma de Gramenet	117.153	Bartomeu Muñoz Calvet – PSC-PSOE	2009	Núria Parlon Gil – PSC-PSOE	Catalunya	Barcelona
Sabadell	208.246	Manuel Bustos Garrido – PSC-PSOE	2012	Juli Fernández Olivares – ERC-AM	Catalunya	Barcelona
Granada	234.758	José Torres Hurtado – PP	2007	Francisco Cuenca Rodríguez – PSOE	Andalusia	Granada

Alacant	330.525	Sonia Castedo Ramos – PP	2010	Gabriel Echávarri Fernández – PSPV (PSOE)	Comunitat Valenciana	Alacant
---------	---------	--------------------------	------	---	----------------------	---------

Taula 1. Casos i municipis analitzats en la recerca

3.1 La Muela (Saragossa)

L'alcaldesa implicada i processada és María Victoria Pinilla (PAR). Entre 1987 i 1991 és alcaldessa per CDS i des de 1991 pel PAR. L'Operació Molinos es coneix el 18 de març de 2009 i es denomina així la trama de corrupció urbanística i política amb 45 persones imputades. Un regidor i un familiar denuncien la xarxa. Set anys després, el 29 de setembre de 2016, es fa pública la sentència: 17 anys de presó i 78 d'inhabilitació per exercir càrrec públic i multes per valor de 9,9 milions d'euros.

En el web de l'Ajuntament no hi trobem ni una notícia. El 2012 es mostra un web nou sense que es pugui consultar cap informació ni document històric ni actual del cas, tot i que la instrucció dura set anys (2009–2016). Hi ha un apartat del web que s'anomena "Sentencias de los procesos judiciales del Ayuntamiento de La Muela", que no són notícies, sinó les resolucions judicials de demandes per reclamacions de pagaments. En aquest enunciat, sí que s'utilitzen instruments informatius per explicar els imports i les resolucions mitjançant un quadre resum, així com còpies de cartes enviades als veïns. En canvi, no trobem informacions relacionades amb les 36 persones processades per 170 delictes. En suma, el web no informa de la seva activitat judicial més rellevant i que ha afectat la presidenta de la corporació i una àmplia xarxa de professionals que hi estaven connectats.

3.2 Colmenar Viejo (Madrid)

Miguel Ángel Santamaría Novoa (PP) és alcalde de la localitat des de 2011, quan substitueix José María de Federico Corral, processat per corrupció urbanística. Santamaría dimiteix el 10 de novembre de 2016. Està acusat juntament amb el seu predecessor, cinc dels seus regidors i cinc exregidors de concedir de forma irregular fins a 16 llicències urbanístiques de primera ocupació a diferents promotors, tot i els informes desfavorables dels tècnics municipals. Aquestes irregularitats es remunten a l'any 2005, tot i que han tingut menys desenvolupament informatiu fins a la dimissió de l'alcalde, el novembre de 2016. L'origen es troba en denúncies de funcionaris.

No hi ha seguiment informatiu en el web de la renúncia de Santamaría. No hi ha notícies que expliquin l'evolució dels diferents casos, la causa de les dimissions, la qüestió judicial o qualsevol altra informació rellevant. En canvi, sí que hi apareix la renúncia de l'alcalde sense dades que rebatin les acusacions amb data 10 de novembre de 2016:

"El Alcalde-Presidente del Ayuntamiento de Colmenar Viejo, Miguel Ángel Santamaría Novoa, ha presentado su renuncia al cargo por motivos personales"²

L'extracte del comunicat està en la línia d'altres d'anteriors:

"24-Septiembre-2015.- Ante la información aparecida en el periódico digital EL CONFIDENCIAL relativa a una denuncia contra el Alcalde de Colmenar Viejo por un presunto delito de prevaricación por la concesión de una licencia urbanística, EL AYUNTAMIENTO DE COLMENAR VIEJO QUIERE MANIFESTAR LO SIGUIENTE:

1.- VOLVER A DENUNCIAR públicamente la CAMPAÑA DE ACOSO Y DESPRESTIGIO contra el Ayuntamiento de Colmenar Viejo emprendida desde hace varios años por, según todos los indicios, varios funcionarios del propio Consistorio que, escudándose en denuncias anónimas, ponen en conocimiento de la Fiscalía hechos completamente falsos e injuriosos con el único fin de dañar la imagen de esta Administración Local y del Equipo de Gobierno que está al frente de su gestión"³

Així mateix, ha desaparegut l'única notícia sobre l'assumpte, el cos de la qual era el següent:

"El Alcalde de Colmenar Viejo (PP), Miguel Ángel Santamaría Novoa, ha presentado este jueves 10 de noviembre de 2016 su dimisión. Santamaría se sentará en el banquillo acusado de prevaricación urbanística junto a otros once cargos y ex cargos públicos de este municipio de la sierra madrileña. Precisamente ayer miércoles el juzgado de instrucción número 3 de Colmenar notificó a Santamaría la apertura de juicio oral".

Les informacions publicades després del 10 de novembre es refereixen a la presa de possessió del nou alcalde. Totes les informacions són en positiu: recollint premis, inicis d'obres amb fotos o informant de sol·licituds de reunions per desbloquejar determinats assumptes. En conclusió, l'Ajuntament difon comunicats oficials molt concisos, amb l'argument de "motius personals", la defensa sense proves de la "gestió municipal" i el posterior "nou alcalde". La desaparició de la notícia és un exemple de l'erosió de la funció de documentació, d'arxiu i registre de les novetats municipals. Per entendre els canvis a l'alcaldia cal recórrer a la premsa convencional, la cobertura del cas de la qual és extensa.

3.3 Valdemoro (Madrid)

José Carlos Boza Lechuga (PP) és elegit alcalde en les eleccions de 2011 i dimiteix el novembre de 2014 en el marc de l'Operació Púnica i el cas Cofely, després de la seva detenció i empresonament el mes anterior. Se l'acusa d'organitzar la corrupció dels regidors i empreses per delictes de suborn de funcionari, malversació de cabals, falsificació, revelació de secrets, frau i exaccions il·legals, prevaricació, blanqueig i

organització criminal. La trama comença en el mandat de Francisco Granados, alcalde entre 1999 i 2003.

En el web, apareixen 1.057 notícies entre gener de 2012 i maig de 2017. Les notícies sobre la presumpta xarxa de corrupció estan descontextualitzades fins a l'arribada del nou alcalde. David Conde Rodríguez, amb data 14 de novembre de 2014, pren possessió amb un discurs contra els equips de govern anteriors:

"David Conde, Alcalde de Valdemoro:

Quiero pedir perdón públicamente, tanto en mi nombre como en el de mis compañeros de grupo político, por la quiebra de confianza que ha supuesto la conducta presuntamente indigna de quienes estaban llamados, más que nadie, a velar por el interés general en el desempeño de sus cargos. Rompieron el compromiso que adquirieron como servidores públicos cuando accedieron a sus cargos y por eso son merecedores de nuestra repulsa"⁴

El 30 de desembre de 2014 informa de la retirada del nom d'un carrer que s'havia adjudicat a l'alcalde processat, Francisco Granados:

"La Junta de Portavoces determinará los términos de la acusación ante la Audiencia Nacional"⁵

El 9 de gener de 2015 informa sobre la constitució d'una comissió d'investigació presidida per un regidor de l'oposició:

"El edil de UPYD, Enrique Morago, preside la comisión de investigación de Valdemoro"⁶

El 24 d'abril de 2015 informa de la finalització dels treballs de la comissió d'investigació del procés de contractació amb l'empresa Cofely i que s'investiga a l'Audiència Nacional, sense acord entre les parts:

"Las sesiones de la comisión de investigación sobre la contratación en Valdemoro finalizan sin conclusiones"⁷

Les eleccions municipals de 2015 porten Guillermo Gross (Ciutadans) a l'alcaldia. No es dona continuïtat a les informacions pròpies, sinó que només apareixen informacions en positiu de gestió i també algunes de recents de les dificultats financeres del consistori i de les crides a la governabilitat de l'alcalde als grups de l'oposició. De nou, observem la descontextualització o la informació desorganitzada. No s'entén la successió de casos o l'estratègia de defensa del consistori en els processos judicials.

3.4 Santa Coloma de Gramenet (Barcelona)

Bartomeu Muñoz Calvet (PSC) és regidor des de 1983. El 2002 accedeix a l'alcaldia després de la renúncia per motius de salut de Manuela de Madre. És alcalde fins al 17 de novembre de 2009; renuncia al càrrec i es tria l'actual alcaldessa socialista, Núria Parlon. S'acusa Muñoz d'implicació en el cas Pretòria, una sèrie de requalificacions de terrenys en diversos municipis entre l'any 2000 i el 2009.

La primera informació sobre el cas apareix sis dies després de la detenció de Muñoz Calvet i altres directius públics, per ordre del jutge Baltasar Garzón. Se l'acusa de blanqueig de diners, suborn de funcionari i tràfic d'influències. Hi trobem una nota de premsa que anuncia:

"Comunicat de l'equip de govern de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet
Dimarts 27 s'ha desenvolupat una investigació per part de l'Audiència Nacional a l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet, la qual forma part, sembla, d'una investigació judicial més àmplia"⁸

Amb posterioritat s'han publicat alguns comunicats més, però sense que en cap se citi expressament el contingut del cas ni els motius, per exemple, de la renúncia de l'alcalde al càrrec. El 16 de novembre de 2009 s'informa de la convocatòria d'un ple extraordinari per a l'elecció del nou alcalde amb aquest breu redactat:

"Demà dimarts se celebra el Ple per nomenar el nou alcalde de la ciutat"⁹

Amb aquest breu enunciat finalitza el procés d'informació sobre la renúncia de l'anterior alcalde i l'elecció de la nova alcaldessa, sense que en cap cas s'hagi fet esment als motius que han obligat a aquest canvi.

No trobem cap informació més del cas fins al 30 de gener de l'any 2015, sis anys després, en la qual s'informa que l'Ajuntament es persona davant l'Audiència Nacional i presenta un escrit d'acusació contra el que va ser alcalde de la ciutat. Per primera vegada s'esmenta el cas Pretòria i es fa referència a la reunió d'una comissió especial, sense que abans s'hagués informat sobre la seva constitució.

Des d'aquesta informació de gener de 2015, en què es va fer públic aquest acord, fins a maig de 2017, llegides totes les informacions publicades en el web, una mitjana de 35 per mes, que representa unes 900 notícies, no se n'ha trobat cap més de referida al seguiment informatiu d'aquest cas de presumpta corrupció urbanística que afecta l'anterior alcalde de Santa Coloma de Gramenet. I tampoc del regidor d'urbanisme, entre moltes altres persones imputades, ja siguin empresaris o càrrecs d'alt nivell d'altres administracions públiques i també tècnics municipals. En canvi, la instrucció judicial del cas ha anat avançant i la premsa n'ha anat informant puntualment, sobretot en els mesos de març i abril d'aquest any 2017, en què ha començat la celebració del judici oral a l'Audiència Nacional de Madrid.

3.5 Sabadell (Barcelona)

Manuel Bustos Garrido (PSC) és elegit en les eleccions de 1999 i governa en coalició amb ICV-EV. El 2003 i 2007 és reelegit per majoria absoluta. El novembre de 2012 esclata el cas Mercuri i Bustos es veu obligat a dimitir uns mesos després, el 14 de febrer de 2013. El cas es refereix a la malversació, tràfic d'influències, omissió del deure de perseguir el delictes o delictes contra l'ordenació del territori. La denúncia s'origina en la denúncia d'un antic empleat públic.

En el web consultem 3.000 notícies i només 15 es refereixen al cas. El 14 i el 19 de desembre de 2012 s'emet un comunicat que demana responsabilitat i presumpció d'innocència:

"El govern demana a tots els grups municipals responsabilitat per treballar per Sabadell"¹⁰

"El govern de Sabadell torna a demanar responsabilitat als grups de l'oposició i que respectin la presumpció d'innocència, fonament de l'Estat de dret"¹¹

L'Ajuntament canvia d'estratègia informativa el 2013 i sí que explica l'estat processal de l'anterior equip de govern. El 9 de gener de 2013 esmenta el cas Mercuri:

"El Ple del mes de gener aprova una moció per reprovar l'alcalde, l'alcalde accidental i els regidors imputats en l'anomenat Cas Mercuri"¹²

Segueix amb més notícies que s'hi relacionen (6 i 14 de febrer de 2013) fins a la publicació de la declaració literal de dimissió de l'alcalde Bustos:

"El Ple de febrer aprova una moció per substituir els càrrecs electes imputats per l'anomenat Cas Mercuri"¹³

"Declaració de renúncia a l'alcaldia de Manuel Bustos"¹⁴

Amb la notícia de la presa de possessió del nou alcalde, Joan Carles Sánchez (PSC-PSOE), el 5 de març de 2013 es posa fi al seguiment informatiu del cas fins al juny de 2015. Amb el nou consistori sortit de les eleccions municipals i el nou alcalde d'ERC-AM, trobem les notícies següents centrades en l'obertura d'expedients a treballadors del consistori imputats en el cas i en la col·laboració amb la justícia, sense que s'hagi publicat cap informació més referida a l'evolució judicial del cas des de juny de 2015 fins a l'actualitat. Els titulars són significatius:

"El Govern municipal de Sabadell presenta a la Fiscalia els informes que acrediten que no s'ha donat cap instrucció de destruir documents"¹⁵

"L'alcalde obre un expedient informatiu al cap de l'assessoria jurídica de l'Ajuntament en relació amb la seva possible implicació en el cas Mercuri"¹⁶

Aquest ajuntament representa un dels casos més interessants perquè ha passat per tres estratègies diferents. Ha reclamat "presumpció d'innocència", però sense aportar res rellevant; ha informat de l'estat processal, i, finalment, ha silenciats el cas a partir de 2015.

3.6 Granada

L'alcalde José Torres Hurtado (PP) guanya el 2003 per majoria absoluta, que revalida el 2007 i 2011. La perd el 2015, però es manté en el càrrec. Dimiteix el 18 d'abril de 2016 pel cas Serrallo, que afecta també Isabel Nieto, regidora d'Urbanisme. El cas s'enquadra en l'Operació Nazarí, que acusa de delictes de suborn de funcionari, blanqueig de capitals, tràfic d'influències, frau en la contractació, associació il·lícita, prevaricació, falsedat documental i malversació de cabals públics després de la denúncia dels tècnics municipals i un promotor.

En el web municipal no hi ha informació relacionada amb aquestes novetats. En la recollida d'informació, l'equip de premsa de l'Ajuntament ens suggereix que la tasca del web no és actuar com a diari de notícies ni com a font d'informació. El gabinet argumenta que aquesta funció correspon a la premsa convencional.

3.7 Alacant

Sonia Castedo Ramos (PP) és alcaldessa entre 2008 i 2014, i amb anterioritat regidora d'Urbanisme i Turisme des de 1999. Accedeix al càrrec perquè Luis Díaz Alperi dimiteix per estar implicat en delictes de prevaricació, tràfic d'influència, falsedat, malversació de cabals públics i apropiació indeguda. Tots dos estan acusats dels delictes de suborn de funcionari, tràfic d'influències i revelació d'informació privilegiada vinculats al cas Brugal i el pla d'ordenació urbana.

Aquest cas és similar al granadí. No hi ha notícies en l'espai així titulat, *Notícies*, ni a la sala de premsa. L'històric es remunta a 2015. El gabinet de premsa confirma que el criteri que se segueix en la publicació de notícies és el d'informar dels assumptes amb recorregut de gestió. No hi tenen cabuda informacions "del passat" perquè "es mira endavant". Les notícies de corrupció es cobreixen a la secció de tribunals de la premsa. S'argumenta que el nou govern vol allunyar-se de la corrupció i només informará d'alguna diligència judicial concreta. Es repeteix la idea "l'ajuntament no és un mitjà de comunicació", però s'ignora el vessant de documentació i informació pública.

4 Comentari final

L'estudi de les informacions publicades als webs municipals ofereix una mala notícia per a l'exercici del periodisme en el si dels ajuntaments. Es confirma la hipòtesi: no existeix criteri professional en les notícies del web. S'observa l'ús espuri de la documentació periodística. Aquesta investigació ha ampliat el treball previ esmentat més amunt (Manfredi; Corcoy; Herranz, 2017); es valida de nou la hipòtesi. El tractament informatiu de la corrupció és anecdòtic i obvia la funció documental. Les notícies dels ajuntaments de la mostra no serveixen per conèixer la història recent de la localitat.

Els gabinets de premsa no atenen a la seva funció periodística, sinó que actuen com a portaveus dels alcaldes quan es tracta de casos de corrupció política o dels propis funcionaris. La mostra ens permet

demostrar les dificultats que tenen els gabinets per exercir el periodisme, basat en fets veraçs, d'interès públic i servei a la comunitat. En un estudi relacionat, s'observa que les notícies són de tall generalista (concessions, perfil del contractant o acció de govern), però no contingut periodístic que contribueixi a la rendició de comptes municipals o l'activitat dels regidors de l'oposició (Herrero- Gutiérrez *et al.*, 2017). Altrament, hi ha millora en la difusió d'informació de govern, però no en la publicació de plans de govern o de l'activitat d'oposició (Fernández-Falero *et al.*, 2017). Rebolledo, Zamora-Media i Rodríguez-Virgili (2017) subratllen la manca de desenvolupament de l'activitat o les capacitats digitals de difusió d'informació pública.

L'estudi de la mostra permet indagar l'estratègia informativa municipal. La mostra és representativa; la diversitat d'institucions municipals confirma que no depèn de la mida o la ubicació geogràfica, l'orientació política o qualsevol altra variable predeterminada, sinó d'una pauta de comportament. L'alcalde és el protagonista positiu de la notícia, pel seu nomenament o pel seu cessament, però no hi ha context. Tampoc es dona veu als grups polítics. El gabinet no construeix un relat, sinó que informa de fets aïllats o bé es produeixen buits informatius i documentals.

Aquest model empobreix la qualitat de la informació i és contrari a les polítiques de comunicació transparent. No es dona un sistema d'arxiu i emmagatzematge d'informació pública, no s'explica el procés de presa de decisions o el procediment dins el màxim òrgan de la corporació (per què cessa un alcalde o bé pren possessió el següent?), no es dona continuïtat a la gestió i els assumptes econòmics.

No hi ha un grau suficient de professionalització dels gabinets de premsa, és a dir, no s'ha generat en el període 2011–2017 una infraestructura periodística que empli criteris ètics o professionals per decidir amb llibertat com s'informa sobre les notícies de corrupció. En canvi, la informació apareix al servei del poder polític. El caràcter de les notícies és arbitrari i no actua com a font de referència per al periodisme local. L'ajuntament menysté la seva funció com a font creïble en la mesura que no considera la veracitat com a valor periodístic. Les respostes dels ajuntaments de Granada i Alacant són reveladores. El primer considera que no és feina seva incloure-hi notícies, perquè això correspon als diaris. El segon advoca per "mirar endavant", de manera que difumina qualsevol funció de memòria institucional.

La investigació assenyalava tres aspectes principals de les mancances de la informació periodística en el marc de la corrupció municipal. El primer desafiament consisteix en el disseny institucional dels gabinets de premsa en el mapa de la governança municipal. L'interès pel disseny connecta amb el corrent neoinstitucionalista, que considera que el govern de qualitat requereix dotar-se d'institucions regulades, previsibles, estables que incentivin el bon comportament dels actors polítics. La transparència informativa s'aprèn (Manfredi, 2016). En canvi, si el gabinet de premsa és una extensió de les paraules de l'alcalde i el seu equip, el seu valor periodístic tendeix a zero.

El segon repte periodístic és la integritat de les fonts. La integritat informativa es concreta en l'elaboració d'un cabal d'informació i coneixement mitjançant productes i serveis periodístics. La traçabilitat contribueix a la construcció de la memòria institucional, millora la rendició de comptes, permet conèixer l'evolució d'una posició política o detalla l'estatus del desenvolupament legislatiu.

La tercera funció consisteix en la promoció de la transparència informativa com a instrument per millorar la quantitat d'informació fiable i confiable de caràcter econòmic i de gestió, polític i social a disposició de tots els interessats (Kaufman; Kraay, 2002). La tasca del periodisme municipal consisteix a convertir el creixent flux d'impactes noticiosos en productes i serveis periodístics intel·ligibles per a la ciutadania.

En la situació actual, la rendició de comptes no és una activitat tancada, sinó un procés d'informació i resposta, una mena de conversa entre els poders executiu i legislatiu, els empleats públics i la societat (Wences, 2010). En el procés s'informa, s'aclareix, es matisa, es justifiquen els plans d'acció governamental. El periodisme pot millorar l'eficàcia de la transparència com a precondition de la rendició de comptes. Per tant, el repte serà ara construir un periodisme municipal que pugui contribuir a transparentar la informació mitjançant la integració de la informació, la connexió amb les estadístiques pròpies, l'elaboració d'un catàleg de dades reutilitzables i interoperables i la promoció d'iniciatives de participació ciutadana.

Bibliografia

- Artero, Juan P.; Etayo, Cristina; Sánchez-Tabernero, Alfonso (2015). "The evolution of viewers' concerns and perceptions of television content quality". *Journal of media business studies*, vol. 12, no. 4, p. 205–223. <<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/16522354.2015.1099274?scroll=top&needAccess=true> (<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/16522354.2015.1099274?scroll=top&needAccess=true>) >. [Consulta: 10/04/2017].
- Bustelo-Ruesta, Carlota (2011). "Los grandes temas relacionados con la gestión de documentos: desafíos y oportunidades". *El profesional de la información*, vol. 20, n.º 2, p. 129–133. <<http://eprints.rclis.org/15627/1/Carlota.pdf> (<http://eprints.rclis.org/15627/1/Carlota.pdf>) >. [Consulta: 10/04/2017].
- Cabezuelo-Lorenzo, Francisco; Rey-García, Pablo; Tapia-Frade, Alejandro (2016). "Análisis de las herramientas de control ciudadano sobre los representantes públicos: la transparencia informativa municipal en Castilla y León". *Revista latina de comunicación social*, vol. 71, p. 1261–1279. <<http://www.revistalatinacs.org/071/paper/1145/65es.html> (<http://www.revistalatinacs.org/071/paper/1145/65es.html>) >. [Consulta: 10/04/2017].
- Campillo Alhama, Conchi (2010). "Comunicación pública y administración municipal: una propuesta de modelo estructural". *Pensar la publicidad: revista internacional de investigaciones publicitarias*, vol. 4, n.º 1, p. 45–62. <<http://revistas.ucm.es/index.php/PEPU/article/view/PEPU1010120045A> (<http://revistas.ucm.es/index.php/PEPU/article/view/PEPU1010120045A>) >. [Consulta: 10/04/2017].

26/10/2017].

Fernández-Falero, María Rosario; Trabadelo-Robles, Javier; Garcés-Botacio, Indhira; Ruano-López, Soledad (2017). "Comunicación política de los ayuntamientos a través de sus webs. Caso de Extremadura". *El profesional de la información*, vol. 26, n.º 3, p. 404–410.

<<http://www.elprofesionaldelainformacion.com/contenidos/2017/may/06.pdf>
(<http://www.elprofesionaldelainformacion.com/contenidos/2017/may/06.pdf>) >. [Consulta: 26/10/2017].

Herrero-Gutiérrez, Francisco-Javier; Martínez-Vallvey, Fernando; Tapia-Frade, Alejandro; Rey-García, Pablo; Cabezuolo-Lorenzo, Francisco (2017). "Transparencia en el sector público a través de salas de prensa online. Gestión de recursos colectivos y su información en webs municipales de Castilla y León". *El profesional de la información*, vol. 26, n.º 3, p. 421–429.

<<http://www.elprofesionaldelainformacion.com/contenidos/2017/may/08.pdf>
(<http://www.elprofesionaldelainformacion.com/contenidos/2017/may/08.pdf>) >. [Consulta: 26/10/2017].

Kaufmann, Daniel; Kraay, Aart (2002). *Growth Without Governance*. World Bank Policy Research Working Paper, no. 2928. Washington: World Bank. <<https://sites.hks.harvard.edu/fs/pnorris/Acrobat/stm103%20articles/Kaufman%20and%20Kraay%20Nov2002.pdf>>. [Consulta: 26/10/2017].

López-García, Xosé (2008). *Ciberperiodismo en la proximidad*. Sevilla: Comunicación Social.

Manfredi Sánchez, Juan Luis (2016). "A major disappointment: The quest for transparency among Spanish municipalities". *International journal of media & cultural politics*, vol. 12, no. 2, p. 265–273.

<<http://www.ingentaconnect.com/contentone/intellect/mcp/2016/00000012/00000002/art00009;jsessionid=9831a0fbkfts8.x-ic-live-03>
(<http://www.ingentaconnect.com/contentone/intellect/mcp/2016/00000012/00000002/art00009;jsessionid=9831a0fbkfts8.x-ic-live-03>) >. [Consulta: 26/10/2017].

Manfredi Sánchez, Juan Luis; Corcoy, Marta; Herranz de la Casa, José María (2017). "¿Noticias de alcance? El criterio periodístico en la publicación de noticias en las webs municipales españolas (2011–2016)". *El profesional de la información*, vol. 26, n.º 3, p. 412–420.

<<http://www.elprofesionaldelainformacion.com/contenidos/2017/may/07.pdf>
(<http://www.elprofesionaldelainformacion.com/contenidos/2017/may/07.pdf>) >. [Consulta: 12/06/2017].

McQuail, Denis (1992). *Media performance. Mass communication and the public interest*. London: Sage.

Moreno Sardà, Amparo; Molina Rodríguez-Navas, Pedro; Corcoy, Marta; Aguilar Pérez, Antonio; Borràs Farran, Miquel (2013). "Infoparticip@: periodismo para la participación ciudadana en el control democrático. Criterios, metodologías y herramientas". *Estudios sobre el mensaje periodístico*, vol. 19, n.º 2, p. 783–803. <<http://revistas.ucm.es/index.php/ESMP/article/view/43471>> (<http://revistas.ucm.es/index.php/ESMP/article/view/43471>) >. [Consulta: 26/10/2017].

Picard, Robert G. (2000). "Measuring quality by journalistic activity". En: Picard, Robert G. (ed.). *Measuring media content, quality, and diversity: Approaches and issues in content research*. Turku (Finland): Media Economics, Content and Diversity Project and Media Group, Business Research and Development Centre, Turku School of Economics and Business Administration, p. 97–103. <<http://www.robertpicard.net/files/MeasuringQuality.pdf>
(<http://www.robertpicard.net/files/MeasuringQuality.pdf>) >. [Consulta: 26/10/2017].

Ramírez de la Piscina Martínez, Txema; González Gorosarri, María; Aiestaran, Alazne; Zabalondo, Beatriz; Agirre, Antxoka (2014). "Periodismo de calidad en tiempos de crisis: Un análisis de la evolución de la prensa europea de referencia (2001–2012)". *Revista latina de comunicación social*, n.º 69, p. 248–274.

<http://www.revistalatinacs.org/069/paper/1011_UPV/14t.html
(http://www.revistalatinacs.org/069/paper/1011_UPV/14t.html) >. [Consulta: 19/03/2017].

Rebolledo, Marta; Zamora-Media, Rocío; Rodríguez-Virgili, Jordi (2017). "Transparency in citizen participation tools and public information: A comparative study of Spanish city councils' websites". *El profesional de la información*, vol. 26, n.º 3, p. 361–369. <<http://www.elprofesionaldelainformacion.com/contenidos/2017/may/02.html>
(<http://www.elprofesionaldelainformacion.com/contenidos/2017/may/02.html>) >. [Consulta: 26/10/2017].

Sánchez-Tabernero, Alfonso (2000). *Dirección estratégica de empresas de comunicación*. Madrid: Cátedra. <<http://hdl.handle.net/10171/20944>
(<http://hdl.handle.net/10171/20944>) >. [Consulta: 10/04/2017].

Wences, María Isabel (2010). "Cultura de la legalidad y rendición de cuentas social". En: Villoria, Manuel; Wences, María Isabel; Cebada, Alicia (ed.). *Cultura de la legalidad: instituciones, procesos y estructuras*. Madrid: Los Libros de la Catarata, p. 67–78.

Xifra, Jordi (2011). "Subsidios informativos y función documental de las salas de prensa online de los ministerios españoles". *El profesional de la información*, vol. 20, n.º 3, p. 270–275.

<<http://www.elprofesionaldelainformacion.com/contenidos/2011/mayo/04.pdf>
(<http://www.elprofesionaldelainformacion.com/contenidos/2011/mayo/04.pdf>) >. [Consulta: 10/04/2017].

Notes

¹ Desenvolupament de les sigles dels diferents partits polítics que apareixen al llarg de l'article:

CDS: Centre Democràtic i Social

CHA: Chunta Aragonesista

Cs: Ciutadans

ERC-AM: Esquerra Republicana de Catalunya - Acord Municipal

ICV-EV: Iniciativa per Catalunya Verds - Els Verds

PA: Partido Aragonés

PP: Partido Popular

PSC: Partit dels Socialistes de Catalunya

PSC-PSOE: Partit dels Socialistes de Catalunya - Partido Socialista Obrero Español

PSOE: Partido Socialista Obrero Español

PSPV-PSOE: Partit Socialista del País Valencià - Partido Socialista Obrero Español

² Vegeu: <<http://bit.ly/2sJsXau> (<http://bit.ly/2sJsXau>) >.

³ Vegeu: <<http://bit.ly/2tE4qQq> (<http://bit.ly/2tE4qQq>) >.

⁴ Vegeu: <<http://bit.ly/2sOfSMp> (<http://bit.ly/2sOfSMp>) >.

⁵ Vegeu: <<http://bit.ly/2rHeJXq> (<http://bit.ly/2rHeJXq>) >.

⁶ Vegeu: <<http://bit.ly/2tE5Ev0> (<http://bit.ly/2tE5Ev0>) >.

⁷ Vegeu: <<http://bit.ly/2rHy0Ij> (<http://bit.ly/2rHy0Ij>) >.

⁸ Vegeu: <<http://bit.ly/2lG5yns> (<http://bit.ly/2lG5yns>) >.

⁹ Vegeu: <<http://bit.ly/2sh8gB6> (<http://bit.ly/2sh8gB6>) >.

¹⁰ Vegeu: <<http://bit.ly/2shjXYl> (<http://bit.ly/2shjXYl>) >.

¹¹ Vegeu: <<http://bit.ly/2tjp1dj> (<http://bit.ly/2tjp1dj>) >.

¹² Vegeu: <<http://bit.ly/2tj55aH> (<http://bit.ly/2tj55aH>) >.

¹³ Vegeu: <<http://bit.ly/2tjof8> (<http://bit.ly/2tjof8>) >.

¹⁴ Vegeu: <<http://bit.ly/2tEkb9Y> (<http://bit.ly/2tEkb9Y>) >.

¹⁵ Vegeu: <<http://bit.ly/2sJZKfu> (<http://bit.ly/2sJZKfu>) >.

¹⁶ Vegeu: <<http://bit.ly/2tEt5EA> (<http://bit.ly/2tEt5EA>) >.

Citació recomanada

Manfredi Sánchez, Juan Luis; Herranz de la Casa, José María; Corcoy Rius, Marta; Cantero de Julián, Juan Ignacio (2017). "Sense notícies de corrupció : la informació periodística sobre corrupció en els webs municipals". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 39 (desembre) . <<http://bid.ub.edu/39/manfredi.htm>>. [Consulta: 27-12-2017].

